

REPUBLIKA SLOVENIJA
STATISTIČNI URAD

SURS Litostrojska cesta 54, 1000 Ljubljana, Slovenija

T: 01 241 64 00

E: gp.surs@gov.si

🐦 @StatSlovenija

www.stat.si

MŠ: 5022932

LETNO POROČILO O KAKOVOSTI

ZA RAZISKOVANJE

Indeks cen življenjskih potrebščin (ICŽP)
Harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin (HICŽP)

ZA LETO

2015

Poročilo pripravila: Mojca Zlobec

Datum: september 2016

Kazalo

0	Metodološka pojasnila o statističnem raziskovanju	3
1	Ustreznost	5
1.1	Delež manjkajočih statistik	5
2	Točnost ocen	5
2.1	Vzorčne napake	5
2.1.1	<i>Vzorčna napaka</i>	5
2.2	Pristranskost zaradi zajema	5
2.2.1	<i>Pristranskost</i>	5
2.3	Nevzorčne napake	5
2.3.1	<i>Napake zaradi neodgovora</i>	5
2.3.1.1	Stopnja neodgovora enote	5
2.3.1.2	Stopnje neodgovora spremenljivke	5
2.3.1.3	Delež vstavljenih (imputiranih) podatkov	6
2.3.2	<i>Napake zaradi neustreznega pokritja</i>	6
2.3.2.1	Delež nadpokritja	6
2.3.3	<i>Merske napake</i>	6
2.3.3.1	Delež urejanja podatkov	6
3	Pravočasnost in točnost objave	6
3.1	Pravočasnost objave	6
3.1.1	<i>Pravočasnost Prve objave</i>	6
3.1.2	<i>Pravočasnost objave končnih rezultatov</i>	6
3.2	Točnost objave	7
3.2.1	<i>Točnost Prve objave</i>	7
4	Dostopnost in jasnost informacij	7
4.1	Dostopnost informacij	7
4.1.1	<i>Uporabljeni načini za izkazovanje rezultatov</i>	7
4.2	Jasnost izkazanih informacij	7
4.2.1	Izkazani rezultati	7
4.2.2	Raven podrobnosti izkazovanja rezultatov	8
5	Primerljivost statistik	8
5.1	Časovna primerljivost	8
5.1.1	<i>Dolžina primerljivih časovnih vrst</i>	8
	Podatki o HICŽP pa so dostopni na Eurostatovi spletni strani.	8
5.1.2	<i>Prelomi v časovni vrsti</i>	8
5.2	Krajevna primerljivost	9
5.2.1	<i>Primerljivost z drugimi članicami Evropskega statističnega sistema</i>	9
5.3	Desezoniranje	10
6	Skladnost	10
6.1	Skladnost med začasnimi in končnimi podatki	10
6.1.1	<i>Skladnost med začasnimi in končnimi podatki</i>	10
6.2	Skladnost z rezultati referenčnega raziskovanja	10
6.2.1	<i>Kratek opis referenčnega raziskovanja</i>	10
6.2.2	<i>Skladnost z rezultati iz referenčnega vira</i>	10
7	Stroški in obremenitve	11
7.1	Stroški raziskovanja za urad	11
8.1	Obremenitev poročevalskih enot	11

0 Metodološka pojasnila o statističnem raziskovanju

Namen raziskovanja

Indeks cen življenjskih potrebščin (ICŽP) meri spremembe drobnoprodajnih cen izdelkov in storitev glede na strukturo izdatkov, ki jih domače prebivalstvo namenja za nakupe predmetov končne porabe doma in v tujini (načelo nacionalne porabe). Pri nas se ICŽP zaradi velike metodološke podobnosti pri uporabi praktično ne razlikuje od HICŽP, vendar pa se ICŽP uporablja tudi za usklajevanje plač in drugih socialnih transferjev z rastjo cen v Sloveniji. Od leta 1998 je uradna mera inflacije v Sloveniji. Prej je to funkcijo opravljal indeks cen na drobno.

Harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin (HICŽP) meri spremembe v ravni drobnoprodajnih cen izdelkov in storitev glede na sestavo izdatkov, ki jih potrošniki (domači in tuji) namenjajo za nakupe predmetov končne porabe na ozemlju Slovenije (načelo domače porabe). HICŽP se uporablja za spremljanje gibanja drobnoprodajnih cen v državah EU, primerjanje inflacijskih stopenj med državami članicami EU, uporablja pa se tudi kot uradna mera Evropske centralne banke (ECB) pri zagotavljanju cenovne stabilnosti v Ekonomski in monetarni uniji (EMU).

Pravna podlaga za raziskovanje

1. Uredba Sveta (ES) št. 2494/95 o HICŽP,
2. Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95 in št. 9/01),
3. Letni program statističnih raziskovanj za 2015 (Uradni list RS, št. 83/14) - 3.1.05.01 Drobnoprodajne cene.

Enote opazovanja

Enote opazovanja so poslovni subjekti, ki prodajajo izdelke in storitve končnemu potrošniku. Izbrane dobrine predstavljajo najpomembnejši delež v skupni potrošnji povprečnega potrošnika, gibanje njihovih cen pa obenem najbolje odraža gibanje cen sorodnih izdelkov oziroma storitev. Ti izdelki in storitve sestavljajo t.i. »košarico« dobrin.

Zajetje

Košarico za izračun indeksov cen življenjskih potrebščin je v letu 2015 sestavljalo 706 reprezentativnih proizvodov. V košarico so izbrani tisti proizvodi, ki imajo najpomembnejši delež v skupni potrošnji gospodinjstev in katerih gibanje cen obenem najbolje odraža gibanje cen sorodnih proizvodov.

Izbor oz. zamenjave reprezentativnih izdelkov in storitev v "košarici" se opravijo ob koncu vsakega leta, ko se določijo tudi njihovi opisi in snemalna mesta. Podlaga za njihov izbor so informacije iz ankete o potrošnji gospodinjstev, statistike trgovine, tržne raziskave ter v največji meri informacije opazovalcev cen o dogajanju na trgu. Ti se potem v končni fazi tudi odločijo in izberejo, proizvod katerega proizvajalca konkretno bodo spremljali na določenem snemalnem mestu (npr. alpsko mleko z 1,6 % maščob v litrski embalaži od Ljubljanskih mlekarn). Pri svojem izboru morajo upoštevati širši opis izdelka oz. storitve, za katerega je potrebno zbrati cene, zastopanost različnih proizvajalcev, kot tudi dobro prodajo tega izdelka na izbranem snemalnem mestu.

Opisi posameznih izdelkov oz. storitev so bolj ali manj podrobni in vsebujejo navedbo velikosti, sestave, gramature, znamke, merske enote in včasih tudi cenovnega razreda. Kako podrobna bo specifikacija, je odvisno tudi od same narave izdelka oz. storitve. V primeru, ko ima le-ta veliko karakteristik, ki lahko vplivajo na njegovo ceno, je potem

tudi njegova specifikacija bolj podrobna. V našem primeru so specifikacije precej podrobne pri avtomobilih, nekaterih tehničnih proizvodih, zdravilih, učbenikih in nekaterih storitvah, bolj ohlapne pa so pri oblačilih in obutvi, hrani.

Tabela 0.1: Število izdelkov in storitev v posamezni skupini, 2015:

00	SKUPAJ	706
01	Hrana in brezalkoholne pijače	174
02	Alkoholne pijače in tobak	19
03	Obleka in obutev	66
04	Stanovanje	36
05	Stanovajska oprema	81
06	Zdravje	50
07	Prevoz	61
08	Komunikacije	16
09	Rekreacija in kultura	95
10	Izobraževanje	7
11	Gostinske in nastanitvene storitve	32
12	Raznovrstno blago in storitve	69

Ključne spremenljivke

- drobnoprodajne cene proizvodov in storitev
- struktura porabe gospodinjestev (uteži)

Ključne statistike

- indeks cen življenjskih potrebščin – merilo inflacije (ICŽP)
- harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin (HICŽP)
- harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin s konstantnimi davčnimi stopnjami (HICŽP–CT)
- temeljna obrestna mera (TOM)

Vprašalnik

Standardnega vprašalnika za zbiranje podatkov nimamo. Podatke v pretežni meri pridobivamo s pomočjo opazovalcev cen na terenu, del tudi centralno po telefonu in spletnih straneh na oddelku.

Metodološka pojasnila

Metodološka pojasnila so dostopna na spletnem naslovu: <http://www.stat.si/StatWeb/glavnavigacija/metode-in-klasifikacije/metodoloska-pojasnila>

področje: Cene in inflacija, podpodročje: Cene življenjskih potrebščin – inflacija.

1 Ustreznost

1.1 Delež manjkajočih statistik

HICŽP je oblikovan na mednarodno primerljivih metodoloških osnovah, ki so opredeljena v 19. Uredbah Evropske komisije. Pretežni del zahtev iz teh uredb pa je upoštevanih tudi pri ICŽP. Pri obeh indeksih torej računamo vse statistike, ki so zahtevane z mednarodnimi standardi. Delež manjkajočih statistik torej znaša 0 %.

2 Točnost ocen

2.1 Vzorčne napake

2.1.1 Vzorčna napaka

Raziskovanje ne temelji na slučajnem vzorcu, zato ne moremo uporabiti »klasičnih« pristopov za ocenjevanje vzorčne napake.

Metodologija za ocenjevanje natančnosti indeksov cen življenjskih potrebščin še ni dokončno razvita zaradi kompleksnosti oblikovanja vzorcev.

2.2 Pristranskost zaradi zajema

2.2.1 Pristranskost

/

2.3 Nevzorčne napake

2.3.1 Napake zaradi neodgovora

2.3.1.1 Stopnja neodgovora enote

Drobnoprodajne cene izbranih reprezentativnih izdelkov in storitev, ki se uporabljajo za izračun ICŽP in HICŽP, se spremljajo na izbranih prodajnih mestih (kot so trgovine, tržnice, obrtne delavnice, storitvene in druge organizacije). Na prodajnih mestih, ki so bila na začetku leta izbrana v vzorec, je potrebno vsak mesec pridobiti podatke o cenah, ker se število prodajnih mest med letom ne sme spreminjati. Zaradi tega imamo vsak mesec 0 % neodgovor enot.

2.3.1.2 Stopnje neodgovora spremenljivke

Glede neodgovora spremenljivke velja podobna metodološka omejitev kot v primeru neodgovora enote. Število cen, ki se bodo za izbrani proizvod zbrale na izbranih prodajnih mestih, se določi na začetku leta in se med letom praviloma ne spreminja, izjema so drobnoprodajne cene sadja in zelenjave ter drugih proizvodov, ki jih v danem trenutku ni na prodajnem mestu (npr. razprodani proizvod). Zaradi tega v posameznih mesecih prihaja do izpada določenega števila cen, in sicer je ta delež v 2015 znašal okrog 5,4 % od vseh zbranih cen.

Tabela 2.1: Stopnja neodgovora spremenljivke po mesecih, 2015

Referenčno obdobje	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Povprečje
Stopnja neodgovora spremenljivke	5,7	6,3	6,6	4,7	4,6	5,0	6,1	6,8	5,1	5,3	4,3	4,5	5,4

2.3.1.3 Delež vstavljenih (imputiranih) podatkov

Ocenjujemo, da je delež imputiranih podatkov v letu 2015 5,3 %.

Tabela 2.2: Delež vstavljenih (imputiranih) podatkov po mesecih, 2015

Referenčno obdobje	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Povprečje
Delež vstavljenih (imputiranih) podatkov	5,6	6,2	6,5	4,6	4,5	4,9	6,0	6,7	5,1	5,2	4,2	4,5	5,3

2.3.2 Napake zaradi neustreznega pokritja

2.3.2.1 Delež nadpokritja

Kazalnika ni smiselno izračunavati.

2.3.3 Merske napake

2.3.3.1 Delež urejanja podatkov

Posebej se obravnavajo primeri, kjer gre za velike spremembe v cenah, možne zamenjave proizvodov, manjkajoče proizvode, zaprtje trgovine ter spremembe v kvaliteti proizvodov in strukturi cene (tarifne cene). Skuša se odkriti in popraviti napake, do katerih lahko pride pri vnosu podatkov. Ocenjujemo, da je ta delež pod 5 %.

3 Pravočasnost in točnost objave

3.1 Pravočasnost objave

3.1.1 Pravočasnost Prve objave

Tabela 3.1: Pravočasnost prve objave, 2015

Referenčno obdobje	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Povprečje
Datum objave	6.2.	27.2.	31.3.	30.4.	29.5.	30.6.	31.7.	31.8.	30.9.	30.10.	30.11.	30.12.	
Časovni razmik (dni)	T+6	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0,5

3.1.2 Pravočasnost objave končnih rezultatov

Podatki, objavljeni s prvo objavo, so hkrati tudi končni podatki, zato je pravočasnost končnih rezultatov enaka pravočasnosti prve objave.

3.2 Točnost objave

3.2.1 Točnost Prve objave

Tabela 3.2: Točnost prve objave, 2015

Referenčno obdobje	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Povprečje
Napovedani datum objave	6.2.	27.2.	31.3.	30.4.	29.5.	30.6.	31.7.	31.8.	30.9.	30.10.	30.11.	30.12.	
Dejanski datum objave	6.2.	27.2.	31.3.	30.4.	29.5.	30.6.	31.7.	31.8.	30.9.	30.10.	30.11.	30.12.	
Časovni razmik (dni)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

4 Dostopnost in jasnost informacij

4.1 Dostopnost informacij

4.1.1 Uporabljeni načini za izkazovanje rezultatov

Tabela 4.1: Načini za izkazovanje rezultatov

Zap. št.	Načini	Uporabljeno
1	Spletna objava (npr. Prva objava, E-objava)	DA
2	Objava v podatkovnem portalu SI-STAT	DA
3	Objava v interaktivnih spletnih orodjih (npr. Interaktivni statistični atlas Slovenije, Tematska kartografija)	DA
4	Posredovanje že zbranih podatkov na zahtevo uporabnikov	DA
5	Podatki, dosegljivi preko telefonskega odzivnika	DA
6	Splošne tiskane publikacije (npr.: Statistični letopis, Slovenija v številkah)	DA
7	Tematske tiskane publikacije (npr. v zbirkah Statistične informacije, Brošure)	NE
8	Zunanje baze podatkov (npr. Arhiv družboslovnih podatkov, baza Eurostata, OECD-ja)	DA
9	Statistično zaščiteni mikropodatki	NE
10	Predhodni dostop do podatkov glede na standardni protokol	NE

4.2 Jasnost izkazanih informacij

4.2.1 Izkazani rezultati

Rezultati raziskovanja cen življenjskih potrebščin so prikazani v obliki povprečnih cen izbranih proizvodov, indeksov, nekateri podatki iz harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin pa tudi v obliki stopenj rasti. Poleg pregleda podatkov v tabelah so nekateri podatki v Prvi statistični objavi (PO) prikazani tudi v obliki grafikonov. Objavljenim podatkom v PO je priložen tudi izčrpen komentar gibanja cen v posameznem mesecu. Podrobnejše mesečne in letne rezultate objavljamo tudi v SI-STAT podatkovnem portalu.

4.2.2 Raven podrobnosti izkazovanja rezultatov

Indeksa cen življenjskih potrebščin (ICŽP in HICŽP) sta v smislu agregacije v PO prikazana v tabeli do ravni osnovnih 12 skupin. Prikazani pa so tudi indeksi za specifični skupini blago in storitve.

SURS v PO objavi naslednje vrste indeksov:

- mesečni indeks (*tekoči mesec glede na prejšnji mesec*),
- kumulativni indeks (*tekoči mesec glede na december prejšnjega leta*),
- letni indeks (*tekoči mesec glede na isti mesec prejšnjega leta*),
- povprečni letni indeks (*povprečje mesecev tekočega leta glede na povprečje istih mesecev prejšnjega leta*),
- 12-mesečni povprečni indeks (*povprečje zadnjih 12 mesecev glede na povprečje predhodnih 12 mesecev*),
- bazni indeks (*tekoči mesec glede na povprečje leta 2005*).

5 Primerljivost statistik

5.1 Časovna primerljivost

5.1.1 Dolžina primerljivih časovnih vrst

V podatkovni bazi SI-STAT so objavljene serije podatkov za daljša časovna obdobja, in sicer:

- mesečni podatki o ICŽP od januarja 2000 dalje
P1= december 2015 – januar 2000 = 192 (mesecev)
- mesečni podatki o ICD od januarja 2000 do decembra 2005
P1= december 2005 – januar 2000 = 72 (mesecev)
- mesečni podatki o povprečnih drobnoprodajnih cenah izbranih proizvodov v EUR od januarja 1997 dalje.
P1= december 2015 – januar 1997 = 228 (mesecev)
- letni podatki o povprečnih drobnoprodajnih cenah izbranih proizvodov v EUR od leta 2003 dalje.
P1= 2015 – 2003 = 13 (let)
- Temeljna obrestna mera od avgusta 1995 dalje
P1= december 2015 – avgust 1995 = 245 (mesecev)

Podatki o HICŽP pa so dostopni na Eurostatovi spletni strani.¹

5.1.2 Prelomi v časovni vrsti

Prelomov v časovnih serijah ni pri nobenem izmed obravnavanih indeksov oz. obravnavanih podatkov.

¹<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

5.2 Krajevna primerljivost

5.2.1 Primerljivost z drugimi članicami Evropskega statističnega sistema

HICŽP se izračunava v vsaki državi članici EU v skladu s pravili, ki so zapisana v vrsti uredb, ki jih je Eurostat pripravil v sodelovanju z državami članicami EU. HICŽP so torej oblikovani na osnovi harmonizirane metodologije in kot taki naj bi odražali le gibanje cen in razlike v potrošnji prebivalstva v posamezni državi.

Uredbe, ki urejajo področje HICŽP so naslednje:

1. Uredba Sveta (ES) št. 2494/95 o HICŽP;
2. Uredba Komisije (ES) št. 1749/96 o začetnih izvedbenih ukrepih za Uredbo Sveta št. 2494/95 o HICŽP;
3. Uredba Komisije (ES) št. 2214/96 o HICŽP: posredovanje in diseminacija podindeksov HICŽP;
4. Uredba Komisije (ES) št. 2454/97 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta št. 2494/95 glede minimalnih standardov za kakovost uteži v HICŽP;
5. Uredba Sveta (ES) št. 1687/98 o spremembi Uredbe Komisije (ES) št. 1749/96 o vključitvi blaga in storitev v HICŽP;
6. Uredba Sveta (ES) št. 1688/98 o spremembi Uredbe Komisije (ES) št. 1749/96 o ozemeljskem in prebivalstvenem zajetju HICŽP;
7. Uredba Komisije (ES) št. 2646/98 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 2494/95 glede minimalnih standardov za obravnavo tarif v HICŽP;
8. Uredba Komisije (ES) št. 1617/99 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 2494/95 o minimalnih standardih za obravnavo zavarovanja v HICŽP;
9. Uredba Komisije (ES) št. 1749/99 o spremembi Uredbe (ES) št. 2214/96 o podindeksih HICŽP;
10. Uredba Sveta (ES) 2166/99 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 2494/95 glede minimalnih standardov za obravnavo proizvodov v zdravstvu, izobraževanju in socialnem varstvu v HICŽP;
11. Uredba Komisije (ES) št. 2601/00 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 2494/95 o času upoštevanja drobnoprodajnih cen v HICŽP;
12. Uredba Komisije (ES) št. 2602/00 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 2494/95 o minimalnih standardih za obravnavo znižanj cen v HICŽP;
13. Uredba Komisije (ES) št. 1920/01 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 2494/95 glede minimalnih standardov za obravnavo stroškov storitev proporcionalnih glede na vrednost transakcije v HICŽP;
14. Uredba Komisije (ES) št. 1921/01 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 2494/95 glede minimalnih standardov za revizije HICŽP;

15. Uredba Komisije (ES) št. 1708/2005 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 2492/95 glede skupnega indeksnega referenčnega obdobja za HICŽP;
16. Uredba Sveta (ES) št. 701/2006 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 2494/95 glede časovnega okvira zbiranja cen v HICŽP.
17. Uredba Komisije (ES) št. 1334/2007 o spremembi Uredbe (ES) št. 1749/96 o začetnih izvedbenih ukrepih za Uredbo Sveta (ES) št. 2494/95 o HICŽP;
18. Uredba Komisije (ES) št. 330/2009 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 2494/95 glede minimalnih standardov za obravnavanje sezonskih proizvodov v HICŽP;
19. Uredba Komisije (ES) št. 1114/2010 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 2494/95 glede minimalnih standardov za kakovost ponderiranja HICŽP in o razveljavitvi Uredbe Komisije (ES) št. 2454/97

Podobno je ICŽP, kljub razlikam v metodologijah med državami, prav tako mednarodno uveljavljena mera inflacije, vendar se uporablja predvsem za nacionalne potrebe. V primeru slovenskega ICŽP je bila v zadnjih letih pri njegovem razvoju upoštevana tudi večina zahtev iz uredb, ki veljajo za HICŽP.

5.3 Desezoniranje

Postopki desezoniranja se pri tem raziskovanju ne uporabljajo.

6 Skladnost

6.1 Skladnost med začasnimi in končnimi podatki

6.1.1 Skladnost med začasnimi in končnimi podatki

Začanih podatkov ne izkazujemo. Objavljamo le končne podatke.

6.2 Skladnost z rezultati referenčnega raziskovanja

6.2.1 Kratek opis referenčnega raziskovanja

HICŽP se uporablja za primerjanje inflacijskih stopenj med državami ter za računanje konvergenčnega merila glede cenovne stabilnosti, medtem ko ima ICŽP funkcijo indikatorja domače inflacije in je poleg tega pomemben še za indeksacijo plač ter drugih socialnih transferjev.

6.2.2 Skladnost z rezultati iz referenčnega vira

V spodnji tabeli so prikazani letni indeksi cen ICŽP in HICŽP po mesecih in sicer za leto 2015.

Tabela 6.1: Letni indeksi cen ICŽP in HICŽP po mesecih, 2015.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Povprečje
ICŽP	99,5	99,6	99,7	99,3	99,5	99,3	99,6	99,7	99,4	99,2	99,5	99,5	99,5
HICŽP	99,3	99,5	99,6	99,3	99,2	99,1	99,3	99,4	99,0	98,9	99,1	99,4	99,3

$$S_2 = I_{HIC\check{Z}P} - I_{IC\check{Z}P} = 99,3 - 99,5 = -0,2$$

7 Stroški in obremenitve

7.1 Stroški raziskovanja za urad

8 Tabela 7.1: Stroški raziskovanja (za urad).

Referenčno obdobje	2015
Število porabljenih delovnih ur	10.888
Število poročevalskih enot, ki bi morale izpolniti vprašalnik	/
Periodika raziskovanja	mesečna
Število vprašalnikov na leto (skupaj)	/

8.1 Obremenitev poročevalskih enot

Stroškov in obremenitev poročevalskih enot je zelo malo, ker se pretežni del podatkov zbere s pomočjo opazovalcev cen na terenu ali na oddelku. Izjema so le cene nočitev, ki jih na SURS sporočajo hoteli.